

Sygn. akt I C 183/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2016 roku

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Dorota Zientara

Protokolant: stażysta Joanna Michaliszyn

po rozpoznaniu w dniu 22 czerwca 2016 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa M. J.

przeciwko (...) w E.

o ustalenie bezskuteczności ewentualnie o ustalenie nieważności uchwały

1. ustala, że uchwała nr(...)Nadzwyczajnego Walnego Zebrania członków pozwanego (...) w E. z dnia 30 kwietnia 2016 r. jest bezskuteczna;
2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 200 zł /dwieście złotych/ tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 183/16

UZASADNIENIE

Powód M. J. domagał się ustalenia bezskuteczności uchwały nr (...)z dnia 30 kwietnia 2016 r. w przedmiocie dyscyplinarnego wykreślenia go z listy członków pozwanego (...) w E. ewentualnie ustalenia nieważności tej uchwały na podstawie art. 58 § 2 kc. Ponadto domagał się zasądzenia na jego rzecz zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu wskazał, że kwestionowana uchwała podjęta została przez nadzwyczajne walne zebranie członków pozwanego. Jako podstawę wykreślenia podano skandaliczne zachowanie powoda, pomówienia i zarzuty skierowane przeciwko zarządowi o niegospodarność.

Powód powołał się na postanowienia statutu Ogniska, zgodnie z którymi uprawnionym do podjęcia uchwały w sprawie wykreślenia i wykluczenia członka jest zarząd, od takiej decyzji członkowi przysługuje prawo odwołania do walnego zebrania w terminie 1 miesiąca od daty doręczenia uchwały zarządu. Uchwała została zatem podjęta przez organ nieuprawniony, co winno skutkować stwierdzeniem jej bezskuteczności. Powód podniósł nadto, że pozwany pozbawił go możliwości skorzystania z drogi odwoławczej, przewidzianej statutem. Odnosząc się do wskazanej w uchwale podstawy jej podjęcia, podniósł, że stawiane jemu zarzuty są nieprawdziwe.

Pozwany (...) w E. wniósł o oddalenie powództwa. Motywując swe stanowisko podniósł, że walne zebranie jest najwyższą władzą Ogniska. Do jego kompetencji należy zarówno odwoływanie członków zarządu i komisji rewizyjnej (rozdział 5 § 19 pkt 8 Statutu) jak i członków zwyczajnych (rozdział 5 § 19 pkt 7). Uchwała walnego zebrania jest ostateczna. Podkreślono, że powód miał możliwość obrony oraz złożenia wyjaśnień w trakcie obrad.

Wskazano, że zgodnie z art. 58 § 1 kc nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy. Statut nie jest ustawą, a zatem uchwały organów stowarzyszenia, podjęte z naruszeniem statutu, nie mogą być oceniane jako sprzeczne z ustawą. Pozwany zaprzeczył, by przy podjęciu uchwały dotyczącej powoda, zostały złamane jakiegokolwiek zasady współżycia społecznego. Wskazał nadto, że stowarzyszenie ma prawo dobierać sobie członków, czyli stawiać pewne wymogi co do przynależności i ustanawiać reguły, których członkowie winni przestrzegać, może również usuwać członków, którzy regułom tym się nie podporządkowują.

Odnosząc się do podstaw faktycznych wykreślenia powoda, pozwany wskazał, że zachowania powoda nie można pogodzić z dalszym jego członkostwem w stowarzyszeniu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

(...) w E. posiada status stowarzyszenia, jest osobą prawną. Zasady funkcjonowania pozwanego uregulowano w statucie.

/niesporne, wpis w KRS pod nr (...)

Zgodnie z § 17 statutu pozwanego, władzami stowarzyszenia są: walne zebranie członków, zarząd, komisja rewizyjna. Stosownie do unormowania zawartego w § 14 statutu utrata członkostwa nastąpić może m. in. na skutek wykreślenia z rejestru członków lub wykluczenia. Zgodnie z § 20 pkt 5 j, do kompetencji zarządu Ogniska należy podejmowanie uchwał w sprawie przyjęcia w poczet członków zwyczajnych i wspierających ogniska oraz skreślenie z listy członków Ogniska.

W myśl § 16, od decyzji zarządu o ustaniu członkostwa przysługuje odwołanie do walnego zebrania w terminie 1 miesiąca od daty doręczenia uchwały zainteresowanemu. Osoba, której dotyczy uchwała ma prawo uczestniczyć w walnym zebraniu w czasie rozpatrywania jej odwołania, popierać je i składać wyjaśnienia. Do czasu rozpatrzenia odwołania, odwołujący zostaje zawieszony w prawach członka Ogniska. Uchwała walnego zebrania dotycząca odwołania jest ostateczna.

Zgodnie z § 19 pkt 7 do kompetencji walnego zgromadzenia należy rozpatrywanie innych spraw wniesionych przez członków, zarząd i komisję rewizyjną, zaś w myśl pkt 9 tej samej jednostki redakcyjnej walne zgromadzenie rozpatruje odwołania od uchwał zarządu w sprawie ustania członkostwa.

/niesporne, statut k. 4- 10/

Powód, jako członek pozwanego Ogniska, zarzucał władzom stowarzyszenia nieprawidłowości przy wyborze wykonawcy i finansowaniu budowy pomostu na przystani. Na tym tle doszło do konfliktu pomiędzy członkami Ogniska, w tym w szczególności między powodem i członkami zarządu. W trakcie obrad walnego zebrania sprawozdawczego w dniu 20 marca 2016 r. powód wypowiedział się w tych kwestiach publicznie, domagając się przedstawienia jemu sprawozdania finansowego.

/niesporne, zeznania świadków B. K. k. 56, E. B. k. 56, M. S. k. 56 v, stron k. 57-58, cyfrowy zapis rozprawy k. 59/

Na wniosek zarządu, na dzień 30 kwietnia 2016 r. zwołano nadzwyczajne walne zebranie członków (...) w E.. W zawiadomieniu o terminie zebrania z dnia 17 kwietnia 2016 r. wskazano, że przedmiotem tego zebrania będą decyzje co do dalszej działalności statutowej stowarzyszenia.

/niesporne, kopia zawiadomienia k. 49/

W dniu 30 kwietnia 2016 r. nadzwyczajne walne zebranie członków (...) w E. podjęło uchwałę nr (...) w przedmiocie dyscyplinarnego wykreślenia M. J. z listy członków, z powodu skandalicznego zachowania w trakcie zebrania klubowych. W szczególności wskazano, że w trakcie walnego zebrania sprawozdawczego w dniu 20 marca (...) powód i B. K. (2)

zarzucili zarządowi malwersację ok. 20.000 zł w czasie budowy nowego pomostu pływającego, pobieranie korzyści majątkowych od firm prowadzących w ostatnich latach prace remontowe na terenie przystani, niegospodarność.

Wskazano nadto, że dotychczasowe działania powoda i B. K. (2) polegały na wprowadzaniu chaosu i awantur na wszelkich zebraniach klubowych oraz podważały zasadność prowadzonych działań statutowych ogniska. Postępowanie powoda naraziło „członków zarządu na utratę zaufania potrzebnego do pełnienia powierzonych funkcji oraz dóbr osobistych”.

/niesporne, kopia uchwały k. 3/

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie. W pierwszej kolejności zauważyć należy, że ani statut pozwanego ani Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach (Dz.U.2015.1393 j.t.), nie przewidują drogi sądowej dla odwołania od uchwały. Powód domaga się jednak nie uchylenia uchwały, a ustalenia jej bezskuteczności względnie nieważności, przy uwzględnieniu normy art. 58 kc. Żądanie tego rodzaju należy rozpatrywać na gruncie art. 189 kpc.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego (uchwała z dnia 6.01.2005r., III CZP 75/04, wyrok z dnia 24.06.2009r., I CSK 535/08) przyjmuje się, że dopuszczalna jest droga sądowa dla rozpoznania roszczenia członka stowarzyszenia o ochronę jego członkostwa przed niezgodnym z prawem lub statutem wykreśleniem ze stowarzyszenia, nie wskazano jednak jakiego rodzaju roszczenia przysługują w przypadku różnego rodzaju wadliwości uchwał.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 15 marca 2013 r. (I ACa 841/12) Sad Apelacyjny w Gdańsku stwierdził, że statut, określający zasady funkcjonowania stowarzyszenia, należy traktować jako czynność prawną – umowę, zaś stosunek członkostwa jako stosunek cywilnoprawny, do którego zastosowanie mają przepisy kodeksu cywilnego. W ocenie tego Sądu, w celu ochrony stosunku członkostwa w przypadku uchybienia normie ustawowej można żądać stwierdzenia (ustalenia) nieważności uchwały (art. 58 § 1 kc), w razie sprzeczności uchwały władz stowarzyszenia z zasadami współżycia społecznego można domagać się stwierdzenia nieważności uchwały na podstawie art. 58 § 2 kc, w przypadku zaś naruszenia postanowień statutu (czyli umowy) można żądać ustalenia istnienia stosunku członkostwa względnie bezskuteczności uchwały pozbawiającej członkostwa. Przywołany pogląd podziela Sąd orzekający w sprawie niniejszej.

W myśl art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Interes prawny jako przesłanka powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa jest kategorią prawa materialnego. Merytoryczne badanie zasadności powództwa poprzedzone być musi wykazaniem przez powoda, że ma on interes prawny w ustaleniu istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. W tym kontekście zauważyć należy, że zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2002 roku (IV CKN 1519/00, LEX nr 78333) interes prawny nie zachodzi z reguły, gdy zainteresowany może na innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swoich praw. Istnienie takiego interesu jest kwestionowane, gdy możliwe są inne formy ochrony praw powoda. Powszechnie aprobowany jest pogląd, że nie ma interesu w ustaleniu prawa lub stosunku prawnego osoba, która może dochodzić bezpośrednio świadczenia należnego z tego stosunku. Konsekwencją niewykazania przez powoda istnienia interesu prawnego jest oddalenie powództwa o ustalenie.

Skoro powód twierdzi, że został pozbawiony członkostwa w sposób niezgodny z postanowieniami statutu, może na zasadzie art. 189 kpc żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa względnie bezskuteczności uchwały. W ocenie Sądu nie budzi wątpliwości, że powód legitymuje się interesem prawnym w żądaniu ustalenia, skoro kwestionowana uchwała ingeruje w sferę jego praw i obowiązków członkowskich. Równocześnie nie może budzić wątpliwości fakt, że uchwała mająca prowadzić do pozbawienia powoda członkostwa w stowarzyszeniu została podjęta z naruszeniem postanowień statutu.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że w uchwale tej wskazano, że powód zostaje dyscyplinarnie wykreślony z listy członków. Tymczasem stosownie do postanowień § 14 statutu, utrata członkostwa nastąpić może m. in. na skutek

wykreślenia lub wykluczenia, przy czym wykreślenia z rejestru członków dokonuje zarząd po ustaleniu nieopłacania składek członkowskich przez okres 3 miesięcy bez powiadomienia oraz zgody zarządu, natomiast wykluczenie zgodnie z pkt 4 § 14 możliwe jest po stwierdzeniu nieprzestrzegania postanowień statutu, uchwał władz ogniska lub regulaminu. Poza sporem jest, że powód miał zostać usunięty ze stowarzyszenia nie z powodu nieuiszczenia składek ale „skandalicznego zachowania się”. W grę mogło zatem wchodzić nie wykreślenie, ale ewentualnie wykluczenie.

Za słuszny uznać należało zarzut powoda, że uchwałę podjął organ nieuprawniony, a konsekwencją tego uchybienia było również pozbawienie go możliwości odwołania od uchwały. Stosownie do postanowień § 20 pkt 5 j do kompetencji zarządu należy podejmowanie uchwał w sprawie skreślenia z listy członków Ogniska. Równocześnie w myśl § 19 pkt 9 do kompetencji walnego zebrania należy rozpatrywanie odwołań od uchwał zarządu w sprawie ustania członkostwa. Wprawdzie określenie kompetencji obu wskazanych organów pozwanego jest nieprecyzyjne, wadliwe logicznie, to jednak w drodze wykładni można nadać tym postanowieniom właściwy sens. Skoro wskazuje się, że walne zebranie rozpoznaje odwołania od uchwał zarządu w sprawie ustania członkostwa, to wnioskować należy, że dotyczy to zarówno uchwał o wykreśleniu jak i o wykluczeniu. Za tym, że w cytowanym wyżej § 20 pkt 5 j błędnie zawężono zakres kompetencji zarządu do podejmowania uchwał w przedmiocie wyłącznie skreślenia (pojęcie niezdefiniowane w ogóle w § 14 statutu), przemawia unormowanie zawarte w § 16 statutu, wedle którego od decyzji zarządu o ustaniu członkostwa przysługuje odwołanie do walnego zebrania w terminie 1 miesiąca od daty doręczenia uchwały zainteresowanemu. W tym przypadku posłużono się pojęciem ogólnym, obejmującym wszystkie przypadki ustania członkostwa na skutek decyzji zarządu, a zatem również w wyniku podjęcia uchwały o wykluczeniu. Wnioskować stąd należy, że zarząd podejmuje uchwałę zarówno o wykreśleniu jak i o wykluczeniu.

Nie zasługuje na aprobatę twierdzenie pozwanego, że sprawę pozbawienia członkostwa zarząd przekazał skutecznie walnemu zebraniu na podstawie § 19 pkt 7 statutu. W ocenie Sądu, statut nie przewiduje możliwości takiego przekazania.

Zgodnie z przywołanym unormowaniem do kompetencji walnego zgromadzenia należy rozpatrywanie innych spraw wniesionych przez członków, zarząd i komisję rewizyjną. Nie oznacza to możliwości przekazania spraw zastrzeżonych w ramach kompetencji zarządu lub komisji rewizyjnej. Gdyby tak było, podział kompetencji między organami stowarzyszenia byłby niecelowy. Akceptacja stanowiska pozwanego prowadziłaby także do pozbawienia powoda możliwości odwołania od decyzji zarządu w trybie § 16, co nie znajduje usprawiedliwienia w postanowieniach statutu.

Dodatkowo zauważyć należy, że walne zebranie podejmuje uchwały w sprawach objętych porządkiem obrad (§ 18 pkt 15 statutu). W zawiadomieniu z dnia 17 kwietnia 2016 r. wskazano, że przedmiotem walnego zebrania miały być wiążące decyzje co dalszej działalności statutowej stowarzyszenia. Wykreślenie czy wykluczenie członka stowarzyszenia nie mieści się w tak określonym porządku obrad.

Mając na uwadze powyższe, powództwo należało uznać za zasadne. Nie oznacza to jednak braku akceptacji dla ugruntowanego poglądu, że dopuszczalność drogi sądowej w sprawie o wykluczenie ze stowarzyszenia w związku z kontraktowym charakterem statutu, musi być oceniana przez pryzmat zasady wolności zrzeszania się, która wyraża się swobodą w zakresie tworzenia korporacji i ustalania indywidualnych kryteriów doboru członków oraz przesłanek wykluczenia. Jeśli jednak ma dojść do pozbawienia członkostwa, czynności prowadzące do takiego skutku winy zostać podjęte zgodnie z ustawą, zasadami współżycia społecznego oraz zaakceptowanymi przez członków regulami – umową, jaką jest statut.

O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 i 2 kpc.